

TORROELLA DE MONTGRÍ I SAN JUAN DEL SUR. UN AGERMANAMENT SOLIDARI

El desembre de 1987 es van celebrar a Torroella una sèrie d'activitats amb l'objectiu de donar a conèixer la realitat nicaragüenca del moment, amb tots els conflictes en què estava immers aquell país centreamericà, per culpa, primordialment, de la política duta a terme pels USA (suport a la contra, bloqueig econòmic...).

En aquell moment també es van iniciar els contactes amb la població de San Juan del Sur per a la formalització d'un agermanament entre els dos municipis. Tot això va fructificar el 8 de maig de 1988 amb la signatura del Protocol d'Amistat entre Torroella de Montgrí i San Juan del Sur, representats per l'alcalde Albert Bou i el cònsul de Nicaragua a Barcelona Moisès Arana.

Amb motiu d'aquestes activitats, es va anar formant la Comissió d'Agermanament, que amb el temps passaria a ser la Comissió de Solidaritat Nord-Sud, la qual, a més dels projectes i els contactes amb San Juan, també té com a objectius la lluita contra les desigualtats en el món i la conscienciació envers la solidaritat amb el Tercer Món.

Fins a l'any 1993, els contactes amb el municipi nicaragüenc sempre havien estat esporàdics. Només Joan Surroca –la persona que segurament va lluitar més perquè fructifiqués l'agermanament– havia fet visites a aquella població. Els altres contactes es feien per correu, per telèfon o indirectament amb persones d'altres municipis d'aquí que hi anaven.

L'estiu del 93, l'alcalde de San Juan, César A. Guadamuz, i el seu capellà, Jesús M. Álvarez –un espanyol–, van venir de visita a Torroella aprofitant un viatge que feien per les diferents ciutats europees agermanades. Cal dir que San Juan també està agermanada amb Giessen (Alemanya), Sauda (Noruega) i Newton (USA).

Arran d'aquesta visita, es va anar forjant la idea d'una visita a San Juan per part de membres de la Comissió de Solidaritat Nord-Sud i de l'alcalde. Paral·lelament, es va iniciar una campanya de recollida de material –escolar, mèdic, roba, d'esbarjo...– per portar-hi.

El 31 d'octubre de 1993, sortíem de Barcelona, via Madrid-Miami-Managua, 10 persones cap a San Juan. El nostre objectiu principal, a part

de portar-hi tot el material, era conèixer aquell municipi i la seva realitat: la gent, els seus problemes i necessitats, les seves inquietuds...

Cal ara, ens sembla, una petita descripció del municipi.

San Juan del Sur es troba a la costa del Pacífic, entre aquest oceà, a l'oest, i el llac Nicaragua, a l'est, el més gran del país. Al sud limita ja amb Costa Rica. Té una extensió aproximada de 500 km² (gairebé com tot el Baix Empordà). A la costa, hi ha tot un seguit de grans badies, separades per contraforts de muntanyes no gaire altes que arriben fins al mar. Tot i no ser un municipi muntanyós, sí que té moltes petites elevacions que separen diferents valls, en les quals es concentra la població.

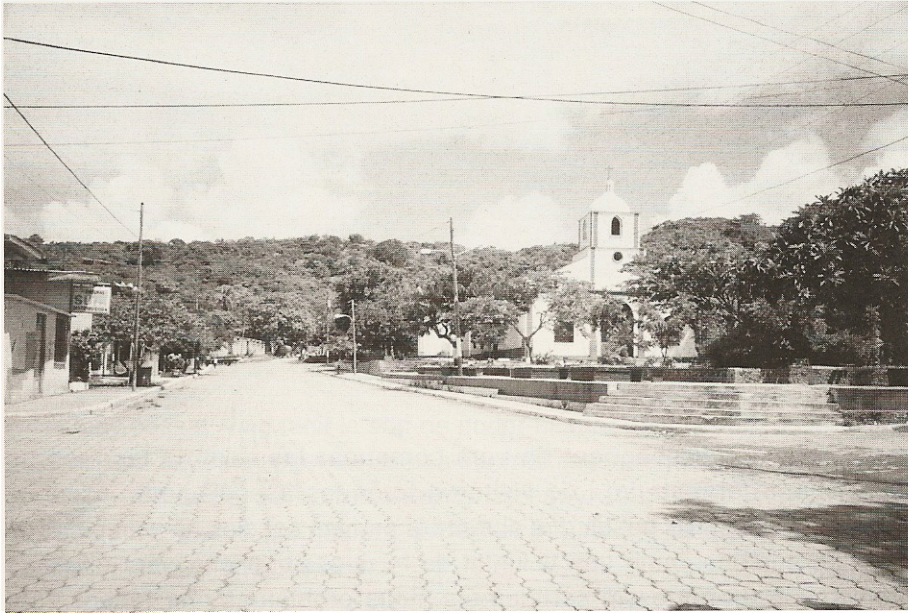

Plànol de Nicaragua amb la situació de San Juan del Sur.

Demogràficament, hi ha dues zones clarament definides: la ciutat de San Juan –el “puerto”– i un gran nombre de comunitats rurals repartides per tota l’extensió del municipi. A la ciutat, hi viu aproximadament la meitat de la població, que es calcula en uns 17.000 a 18.000 habitants.

La seva principal font d’ingressos ha estat durant molt de temps la pesca i el comerç marítim (fins fa una vintena d’anys era el port més important de la costa pacífica nicaragüenca). Ara, però, a causa de la crisi –que ja dura des de fa uns quants anys– tothom s’espaliva com pot: pesca a escala familiar, agricultura de subsistència...

La ciutat té els carrers molt rectes i amples. La majoria tenen voreres i llambordes de ciment. Les cases són en la gran majoria dels casos de planta baixa; només unes poques tenen un pis. Poden estar construïdes d'obra o de fusta, o de les dues conjuntament. Quan hi ha una base de la paret –fins a un metre de terra– feta d'obra i la resta de fusta, reben el nom de cases amb “minifaldilla”. Els teulats són majoritàriament fets de planxes ondulades de zinc, tot i que se'n pot veure també algun amb teules.

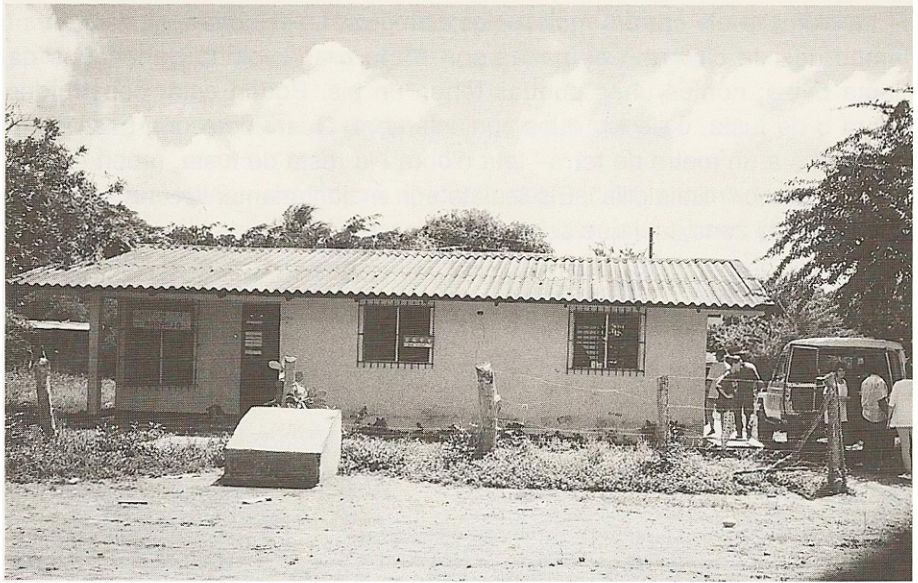

Carrer de San Juan del Sur. Hi apareix el parc.

L'espai públic més important és el parc, la plaça on hi ha l'església i una zona enjardinada. Rep el nom de Gaspar García Laviana, capellà espanyol d'origen asturià que va ser assassinat pel règim de Somoza durant la revolució Sandinista. Els carrers, en canvi, no tenen nom (així passa a la gran majoria de les ciutats i pobles de Nicaragua). Per enviar el correu cal posar el nom d'algun edifici significatiu que hi hagi prop de la casa (“al lado sur de la iglesia”, “frente al hotel...”, “al lado de Telcor”...).

Les zones rurals es veuen molt més pobres. No hi ha carrers, sinó camins entre les cases, que són majoritàriament de fusta.

Però, tornem al nostre viatge. Vam arribar-hi de nit, després de dotze hores d'avió –sense comptar les esperes als aeroports–, i de dues en cotxe. Ens vam allotjar en diferents cases particulars. Això va ser una sort, ja que d'aquesta manera vam entrar molt més aviat en contacte amb ells.

Comunitat rural del Ostional.

A partir del dia següent, ja vam començar les nostres tasques de repartiment del material i de visites a totes les associacions, escoles, centres de salut... Es pot dir que durant els primers set dies no vam parar de conèixer persones amb una voluntat de ferro per tirar endavant diferents projectes que aportessin sortides als molts problemes que tenen. Vam dedicar la segona setmana d'estada a recollir sol.licituds de totes aquestes entitats.

El divendres 5 de novembre es va realitzar l'acte oficial d'agermanament. Vam sortir en comitiva des de l'Alcaldia, precedits per la "banda de guerra" ("majorettes", tambors i trompetes) de l'Institut, fins a la Casa de Cultura. Allà ens van obsequiar amb una actuació de la banda i diversos balls populars.

A part de conèixer pràcticament tots els racons de la ciutat, vam poder visitar també alguna comunitat rural, on encara es fan més paleses les necessitats. Crec que el viatge va superar amb escreix les nostres expectatives: problemes de tot tipus (econòmics, socials...), caràcter immillorable de la gent, la seva afabilitat, la seva força de voluntat i la seva esperança.

Un grup vam tornar al cap de quinze dies; la resta es quedava dues setmanes més. A partir d'aquell moment començava la difícil tasca de mostrar aquí tot el que havíem vist i conegut.

Acte oficial de signatura del Protocol d'Agermanament.

L'any passat, vaig tenir la sort de poder-hi anar de nou amb un altre grup. Cal dir que aquesta segona visita va ser molt més programada. D'entrada, ja teníem una sèrie de coneixements de l'any anterior i, a més, sabíem exactament què i a qui havíem de veure. Penso que estades habituals allà aniran enfortint l'agermanament.

Aquesta segona visita va girar, a grans trets, sobre dos eixos: els centres d'ensenyament i la sanitat. El material que portàvem majoritàriament havia estat recollit per les escoles i els centres sanitaris i les farmàcies. A més, un altre aspecte important del viatge se centrava en el seguiment dels projectes que des d'aquí s'està ajudant a finançar.

Com en el 93, crec que l'estada va ser, per a tots els components del grup, molt profitosa i enriquidora.

M'agradaria ara fer un repàs a diferents associacions que treballen allà i amb les quals hem tingut contactes. Com veurem, no són tan diferents de les nostres entitats. Potser, difereixen en els seus objectius: allà treballen per a la millora social i econòmica, aquí per fer més agradables els temps d'oci.

Començo per l'associació interlocutora nostra. Es diu Asociación No Gubernamental (ANG) i és l'encarregada de coordinar les activitats que porten a terme les diferents ciutats agermanades amb San Juan. La formen una quinzena de representants de diferents sectors (ensenyament, sanitat, comerç, pesca, agricultura...) del municipi. D'ells va sortir la comissió que

controla i vetlla per la bona marxa del projecte de “beques” que està duent a terme la Comissió de Solidaritat Nord-Sud. Actualment, hi ha quatre joves de San Juan que cursen estudis universitaris a Managua i a Rivas (la capital del departament on es troba San Juan) gràcies als nostres ajuts. Aquestes beques van destinades a estudiants sense recursos que volen fer carreres que poden ser de profit per al municipi o per al país.

L'Asociación de Jubilados està formada per uns setanta membres. Actualment estan construint la seva llar, gràcies en bona part al projecte que està pagant l'Ajuntament de Torroella. Són persones molt dinàmiques, sovint descontentes per la lentitud de les administracions –allà molt més que aquí– a l'hora de solucionar els seus problemes. No podem comparar aquesta associació amb la nostra llar El Recer. La seva finalitat primordial és fer que es compleixin les directrius del govern nicaragüenc i no se'ls escamotegi el poc que reben. La llar que estan construint haurà de servir, a part de lloc de trobada i de reunió, per aixoplugar els vells que no tenen recursos.

Membres de l'Associació No Governamental (ANG) en una de les reunions que vam mantenir.

Jubilats davant de la seva seu en construcció.

Els Servicios Médicos Comunales complementen els serveis sanitaris prestats pel ministeri. És una associació privada sense finalitat de lucre, amb un patronat que la regeix. Els seus ingressos vénen d'aportacions exteriors (com l'Ajuntament de Torroella), de les consultes que fa el personal mèdic i de la venda de medecines en la seva farmàcia. Programes que està duent a terme són: desnutrició (a la zona rural), educació integral a la dona (planificació familiar, control de dones embarassades, tallers amb parteres...), cursets per a promotors de salut (són les persones que a la zona rural fan els primers auxilis), projecte de vaques lletteres (amb ell, volen arribar a finançar bona part dels altres projectes, a més d'obtenir llet per als nens).

El Centro Integral el podríem comparar amb la nostra Escola d'Adults. La seva finalitat és l'organització de cursos: esports, balls, música, pintura, pre-escolar..., encara que no rep cap tipus d'ajut oficial.

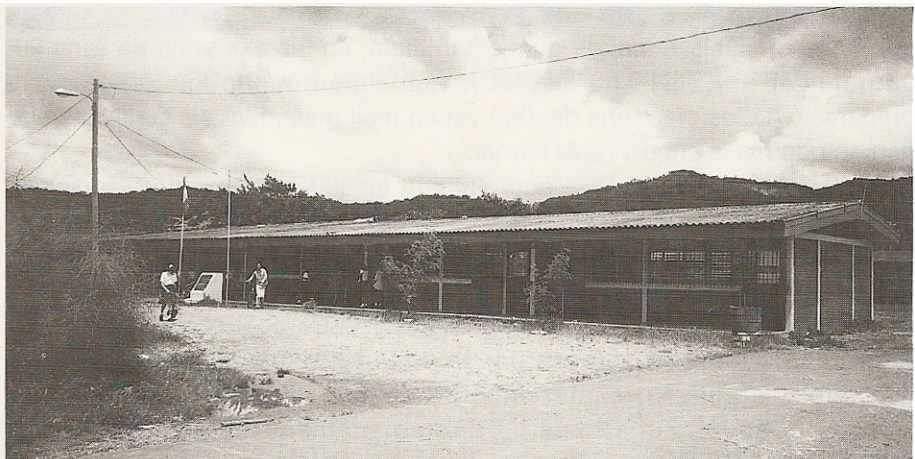
Paral·lelament, hi ha les entitats públiques:

Els centres d'ensenyament es reparteixen de la següent manera: un institut, una escola pública i una de privada a primària i un pre-escolar públic

Seu dels Servicios Médicos Comunes, en un antic hotel del poble.

i un altre de privat, a la ciutat; a la zona rural, hi ha en la gran majoria de comunitats una escola pública que engloba pre-escolar i primària. L'ensenyament a Nicaragua està dividit en sis cursos de primària i cinc de secundària. Actualment, si bé es diu que la primària és gratuïta, sempre s'ha de pagar una quantitat mensual; tant la secundària com la Universitat també són de pagament. L'absentisme escolar es deu primordialment a problemes econòmics (no poden pagar les mensualitats, han d'ajudar la família), a causes climatològiques (en època de pluges) i a la manca de material escolar.

El Pre-escolar públic, l'Escola Pública E. Mongalo i l'Institut de Batxillerat.

L'àrea sanitària la cobreix el Centro de Salud, dependent del MINSA (Ministerio de Sanidad). Té unes condicions força precàries, tant de personal com de material. Col·labora en algun aspecte amb els Servicios Médicos Comunales (campanyes de vacunacions, visites a la zona rural...).

El Centro de Salud, a l'entrada del poble.

La Junta Local del Frente Sandinista de Liberación Nacional és la representant del FSLN a San Juan. És l'única formació política constituïda que hi ha al municipi (cal dir que a San Juan, en les eleccions de l'any 90, va guanyar el FSLN i no la UNO). Actualment estan immersos en la preparació de les eleccions del 96 i veuen molt malament els conflictes que han aparegut a la cúpula de la formació.

Torroella de Montgrí està agermanada actualment amb dos municipis: Torrelles, a la Catalunya Nord, i San Juan del Sur. Són dos agermanaments ben diferents, tant en la seva concepció com en els seus objectius.

Els agermanaments que se solen establir entre pobles d'Europa vénen determinats gairebé sempre per la voluntat d'iniciar unes relacions personals, afectives, d'intervanvi de costums, de cultura. D'aquí la celebració anual d'una festa de l'Agermanament, on s'estrenyen les amistats.

Amb els pobles de països en vies de desenvolupament –del “Tercer Món”–, els agermanaments solen tenir un caire més econòmic i no tan social. És per això que al títol diem “un agermanament solidari”. És clar que voldríem que també amb San Juan del Sur s’establís un agermanament festiu. Ara per ara, però, la realitat d’allà no ho permet; hem de posar el nostre gra de sorra perquè això pugui ser factible algun dia. Val a dir que tot i semblar, des d’aquí, un agermanament unilineal –nosaltres donem i ells reben–, això no s’adiu amb la realitat. Tots els que hi hem estat podem afirmar que ells, a canvi, ens donen la seva fermesa per superar les adversitats, la seva confiança, les seves ganes de tirar endavant... Un munt de coses molt saludables i molt benvingudes en la nostra atrafegada societat.

Vista general de San Juan del Sur, amb la platja en primer terme.

De la mateixa manera que celebrem l’agermanament amb Torrelles –cada primer de maig–, un allà i l’altre aquí, podríem dir que les visites anuals que fem a San Juan són també com una mena de commemoració d’aquest agermanament. Esperem poder continuar-ho celebrant molts anys i desitgem que ben aviat també ho puguem fer aquí amb representants dels nostres germans de San Juan.

Enric Torrent i Bagudà